

Carleton S. Coon

The Origin of Races, Alfred and Knopf, 1969.

Knjiga C. S. Coona »Porijeklo rasa« interesantna je iz više aspekata. Prije svega to je jedno od najznačajnijih djela suvremene literature o problemu postanka rasa. Na 726 stranica Coon iscrpno postavlja pitanja rasnog porijekla čovječanstva.

Coon je po struci socijalni antropolog i opći etnolog (zaposlen je kao generalni kurator socijalne antropologije u Sveučilišnom muzeju Sveučilišta u Pensilvaniji i kao istraživač na području opće etnologije u muzeju u Harvardu), ali se također i trudi da u svoje analize uključi i druge srodne znanosti. On sam spominje svoj studij zoogeografije, genetske teorije, fiziologije, arheologije i drugo. To dakako još više povećava vrijednost njegovog rada i predstavlja još jedan korak naprijed ka sintezi nauka, koju socijalna antropologija i opća etnologija već samom širinom svog predmeta proučavanja moraju ostvariti.

Knjiga ima i specifičnu vrijednost za proučavanje najranije povijesti čovjeka kao i za proučavanje evolucije primata. Ta su pitanja naročito obrađena u poglavljima 2—8. Zadnja četiri poglavlja (9—12) predstavljaju cjelinu u kojoj je težište na pitanju rasnog porijekla čovjeka.

Sadržaj: 1. Problem rasnog porijekla 2. Evolucija prilagođavanjem okolini, 3. Evolucija pomoću socijalne prilagodbe, 3. Red primata, 4. Čovjekovo mjesto među primatima, 6. Fosilni podaci, 7. Najraniji hominidi, 8. Uvod u fosilnog čovjeka, 9. Pitekanthropus i australoidi, 10. Sinanthropus i mongoloidi, 11. Kavkazoidi, 12. Afrika, 13. Mrtvo i živo.

Dimitrije Sergejev

VASPITANJE SAMOUPRAVLJANJEM

Sarajevo, Zavod za izdavanje udžbenika, 1972.

Nesumnjivo je da je Drugi kongres samoupravljača, održan 1971. godine u Sarajevu, pokrenuo nova pitanja o sadržaju, okviru i metodama samoupravljanja u našem društvu. Time je bio u neku ruku inicijatorom stručnih i znanstvenih rasprava o mjestu i ulozi samoupravljanja u nekim specifičnim društvenim i organizacionim okvirima. Tome u prilog govore i dva značajna skupa mladih, održana neposredno nakon Drugog kongresa samoupravljača. Jedan je od njih Prvi susret pionira samoupravljača, dok je drugi simpozij »Vrijednosti pionirskog (učeničkog) samoupravljanja«. Organizirao ih je Savjet za vaspitanje i zaštitu djece BiH, a u radu skupova učestvovali su predstavnici pionira iz svih Socijalističkih republika i pokrajina. Radovi sa simpozija »Vrijednosti pionirskog (učeničkog) samoupravljanja«, publicirani su na 49 stranica zbornika pod gornjim naslovom.

Ukupno je podneseno 11 saopćenja. Uvodno izlaganje o »Vrijednosti pionirskog samoupravljanja« imala je Razija Arslanagić. Podvrgla je kritici izvjesna shvaćanja o tome da je samoupravljanje djece osnovnoškolskog uzrasta nemoguće razvijati, odnosno da se samoupravljanje mladih iscrpljuje u verbalnom ponašanju i u rukovođenju odjeljskih pionirskih zajednica. Iako se naša pedagoška teorija o obrazovanju mladih na principima samoupravljanja dosad nije razvijala u skladu s potrebama za rješavanjem otvorenih obrazovnih problema, ipak noviji teorijski pristupi ukazuju dužnu pažnju samoupravljanju u učeničkim i pionirskim zajednicama.

»Mladi danas i sutra« naslov je priloga Manojla Bročića koji ističe da je

samoupravljanje osnovni društveni odnos i oblik čovjekove oslobođene akcije. Dok je težnja k samoupravnosti jedan od ciljeva pokreta mladih u kapitalističkim zemljama, dotle je samoupravljanje stvarnost života i rada mladih u našem, jugoslavenskom društvu. Ismet Dizdarević piše o »Utjecaju samoaktiviteta učenika na razvoj njegove socijalne inteligencije« i ističe značaj samoupravljanja kao preduvjeta samoaktiviteta, te ulogu odraslih u poticanju samoaktiviteta mladih. »Izgrađivanje samoupravljačke kulture učenika« prilog je Nikole Filipovića koji raspravlja o mogućnosti samoupravljanja u nastavi, dok Petar Mandić detaljno obrađuje »Funkciju nastavnika u đačkoj samoupravi«.

Muhamed Muradbegović autor je rada o »Motivaciji za učešće pionira u samoupravljanju«, u kojem ističe da pionirsko samoupravljanje svojim oblicima rada podstiče razvijanje novih društvenih vrednota, usvajanje novih socijalnih pojmova te razvijanje kognitivne sposobnosti i socijalne inteligencije mladih. Nalazeći se u stalnom aktivnom (samoupravnom) odnosu, mladi dobivaju mogućnost da u tim novim društvenim odnosima ostvaruju svoje individualne i društvene vrednote. Stoga on smatra pionirsko samoupravljanje *procesom* u kojem se ostvaruje *društveno biće djeteta*.

»Principi pionirskog (učeničkog) samoupravljanja u nastavnom planu i programu osnovne škole« prilog je Stanka Perazića, »Neki modeli grupnih diskusija u procesima samoodlučivanja« Branka Rakića, »Refleksije o učeničkom samoupravljanju u osnovnim školama« Đure Svrđlina, a »Pravno reguliranje učeničkih (pionirskih) samoupravljanja« Vladimira Sultanovića. Arif Žanović, pišući o »Ličnosti kao vrijednosti«, ističe da je samoupravljanje nerazdvojivo od samoobrazovanja, da su te dvije aktivnosti međusobno uvjetovane kako u odgojno-obrazovnoj tako i u radno-profesionalnoj dimenziji našeg samoupravnog društva.

U rubrici *Dijalozi* čitamo diskusije: »Sadržaj i forme rada u pionirskim kolektivima« (Šemsudin Topuzović), »Samoupravljanje nije pridika« (Manojlo Bročić), »Moral u socijalizmu ne odumire« (Arif Tanović), »Humanizacija radno-pedagoškog odnosa« (Đivna Mirković-Lebl), »Odnos samoupravljanja kao egzistencije i samoupravljanja kao kultu-

re« (Muhamed Muradbegović), »Mladima treba i pomoć« (Đuro Svrđlin), »Afirmacija samoaktiviteta mladih« (Marko Ljubičić), »Radnička klasa traži da se mladi i samoupravno obrazuju« (Milorad Toljagić), »Proces će naći modele« (Ismet Dizdarević), »Samouprava — dio našeg življenja« (Husnija Čengić), »Tri osnovne pretpostavke samoupravljanja mladih« (Marija Popović), »Porodica: prvi samoupravni proces« (Radiovoje Ivković), »Mladi imaju potrebu za samoupravljanjem« (Mladen Bevanda), »Uklanjanje verbalnih pristupa« (Emil Paravina) i »Kroz samoupravljanje za samoupravljanje« (Šemsudin Topuzović).
Ruža *First-Dilić*

Stipe Suvar

IZMEĐU ZASEOKA I MEGALOPOLISA

Zagreb: Centar za sociologiju sela Instituta za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu, 1973.

Suvarova knjiga je prva publikacija što izlazi u okviru »Biblioteke sociologije sela«, pokrenute u sklopu Centra za sociologiju sela Instituta za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu. Tako ova naučna oblast dobiva još jednu tribinu, pored časopisa »Sociologija sela« koji ove godine slavi desetogodišnjicu kontinuiranog izlaženja. Pokretanjem ove biblioteke ruralna se sociologija potvrđuje kao jedna od vitalnih područja jugoslavenske nauke o društvu.

Sama Suvarova knjiga sadrži 16 njegovih rasprava, nastalih u toku jednog decenija njegova intenzivnog bavljenja sociologijom sela i grada. Iako su ove rasprave uglavnom već tiskane u časopisima i zbornicima, objavljivanjem ove knjige imamo priliku prčitati na jednom mjestu najuspjeliji izbor, što ga je izvršio sam autor.

Knjiga sadrži tri dijela: *Selo i problemi razvoja sela, Odnosi sela i grada i Problemi grada i uređenja prostora*. Ovakvo objedinjena, ova tri pristupa nekako potvrđuju već poznate tendencije pokušaja »stapanja« sociologije grada i sociologije sela u jednu zajedničku disciplinu. Ove tendencije samo su odraz stvarnih tokova razvoja, gdje grad i selo pomalo prerastaju u tzv. ruralno-urbani koninuum, pa ni-